

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 163
voorjaar 2023

Aves Visum

In deze Aves Visum ...

Annet van der Kooij vertelt
over haar belevenissen
bij Rotta

11

Josien Hof's
ontfutselt
Rob Belterman
op de valreep zijn natuurgeheimen

17

Pjer Mulder neemt ons mee
in het verleden van de polders,
molens en turf langs de Rotte

22

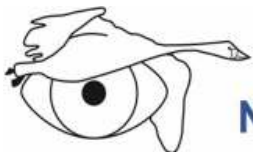
Dick Hoek doet z'n
jaarlijkse verslag
over de vogelstand
in ons gebied.
Verbaas je over de
hoeveelheid en
verscheidenheid

Maar geen doortrift de lucht zoo blij
Als 't lentefied, dat zingt de karekiet.
De karekiet juicht: lente, lente in zijn lied.

En verder ...

- 4 Van het Bestuur
Van de Redactie
- 5 Hoe ontstaat wind?
- 6 Gehoord – Gezien - Gelezen
*Is een vlinderstruik ook al
gevaarlijk?*
- 10 Microscopisch bekeken
Groot kaasjeskruid
- 14 Stille Wateren – Wiebertjes
- 16 Natuurwerk
- 26 Rotta Rangers en Kapoentjes
*Op zoek naar ontwakend
lenteleven*
- 27 Bijdehand
Staatsbosbeheer Column
- 28 Ruimtelijke Ontwikkelingen
in de Noordrand
- 30 De meest aansprekende
vogelgebieden in Nederland
- 32 Mystery Bird

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

Email info@rotta-natuur.nl

Website <https://www.rotta-natuur.nl>

ANBI RSIN-816580662

Iban NL60 TRIO 0254 40 52 23

KvK Haaglanden, nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een zelfstandige natuur- beschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna te verbeteren en het (doen) herstellen van verstoringen daar in; het beschermen en in stand houden van groenvoorzieningen en natuurgebieden en het opkomen voor het milieu; het (doen) realiseren en het (doen) in stand houden van ecologische, landschappelijke en recreatieve verbindingzones. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap

Volwassenen min. € 12,50 per jaar

Jeugd (tot 18 jaar) min. € 6,50 per jaar

Donateurs min. € 12,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Hans Sanders 06 - 40 56 77 69

email: voorzitter@rotta-natuur.nl

Vicevoorzitter: Anneke Zuidervaart 06 - 20 00 17 52

email: anneke.zuidervaart@rotta-natuur.nl

Secretaris: Peter Wienbelt 06 - 51 48 84 75

email: secretaris@rotta-natuur.nl

Penningmeester: Cor van de Lustgraaf 06 - 29 24 27 69

email: penningmeester@rotta-natuur.nl

Ledenbeheer: leden@rotta-natuur.nl

Leden:

Marijke den Oudendammer 06 - 28 51 81 05

Arend Hoogeveen 06 - 83 69 84 50

Henk Starink 06 - 28 54 40 03

Vertrouwenspersoon Natuur- en Vogelwacht Rotta:

Josien Hofs 06 - 12 13 46 83

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

010 - 521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)

Beheerder: Ad Somers 06 - 39 32 11 13

email: trefpunt@rotta-natuur.nl

Open: donderdag 10.00 - 16.00 uur

zaterdag 12.00 - 16.00 uur

Bij de voorpagina:

Blauwborst © Rob Belterman

Verenigingsblad Aves Visum

Redactie: Josien Hofs, Arend Hoogeveen en Hans Soeterbroek

Redactieadres: avesvisum@rotta-natuur.nl

Druk: Editoo Arnhem

Iedereen kan een artikel voor Aves Visum aanbieden, uiterlijk twee weken voor de verspreidingsdatum (in de eerste week van maart, juni, september en december). De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen of te weigeren, waar nodig in overleg met de auteur(s). Copyright foto's bij de fotograaf.

ROTTA WERKGROEPEN

Rotta Rangers en Kapoentjes

Info Marion van den Broek

jeugd@rotta-natuur.nl

Rotta Natuurwerk

Info Rien van der Vorm

natuurwerk@rotta-natuur.nl

Rotta Onderzoek

Info Maurice van Veen

onderzoek@rotta-natuur.nl

Trefpunt Vrijwilligers

Info Annet van der Kooij

trefpunt@rotta-natuur.nl

Rotta Communicatie en Website

Info Birgitte Blom

communicatie@rotta-natuur.nl

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen

Info Jaap van Lien

jaapvanlien@rotta-natuur.nl

Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland

Info Cees van der Burg of Ruud Kolpa

poko@rotta-natuur.nl

Alliantie GroenBlauwe Rotte

Info Arend Hoogeveen

www.alliantiegroenblauwerotte.nl

Ledenexcursies

Info Bert van den Bulk

excursies@rotta-natuur.nl

Rotta Erfvogels en Tuinadvies

Info Henk Starink

advies@rotta-natuur.nl

Van het Bestuur

Tot de vorst half december hingen er nog vele groene bladeren aan de bomen. Als de klimaatverandering zo door gaat, krijgen we dan altijd groene loofbomen? Maar die bomen hebben geleerd om in de zomer voorraden aan te leggen voor de winter waarin ze geen suikers kunnen aanmaken. Worden de bomen dan ook dikker?

De Kerstdagen waren grauw, maar toen waren de aalsholwers al feestelijk gekleed met hun grijze nekharen en witte broedvlek, het broedseizoen komt steeds vroeger. Ik hoorde bij Vroege Vogels onze minister van Natuur en Stikstof optimistisch praten over de noodzakelijke overgang naar natuur-inclusief boeren, waterkwaliteit verbeteren, het halen van de klimaatdoelen en het verbeteren van de basiskwaliteit van de natuur (niet alleen de natuurgebieden).

Ambitieuze doelstellingen, alle gebiedsprocessen moeten lopen, vele boeren hebben keuzes gemaakt voor hun nieuwe toekomst, het herstel van de natuur is zichtbaar. De biodiversiteit is belangrijk voor de voedselproductie, dus geen Chinese toestanden als het met de hand bestuiven van bloemen. En nu afwachten of de theorie en praktijk overeenkomen.

Ondertussen zien we de nieuwbouw van de schuur achter het Trefpunt gestaag vorderen onder de deskundige leiding van Klaas Verschoor en Jos van Rijn. Behalve kennis over vogels en planten kent onze vereniging een grote verscheidenheid aan andere kennis en vaardigheden.

Op de ledenavond in januari vertelden de Rotta deelnemers aan de gebiedstafels van de A16 hun ervaringen. Nu de eerte schrik van de mega bomenkap achter ons ligt en de tunnel dit jaar met aarde bedekt wordt, kunnen we weer vooruit kijken. Door herplant van meerdere boomsoorten en de compensatie van watergebieden, kan het er wel eens mooier uit gaan zien dan voor de bouw, maar dat moeten we niet te hardop zeggen.

De publieksexkursie in februari bij de Zevenhuizerplas trok, ondanks dat het best fris was, 75 belangstellenden. Een inhaalslag omdat het de voorgaande twee jaren niet mogelijk was? Sommigen vinden de Zeelandexcursie te koud, maar dit jaar was het zonnig en bijna windstil en zagen onder andere flamingo's en twee ijsvogels.

Op 18 februari j.l. was er voor het eerst een bijeenkomst voor leden die in 2022 lid geworden zijn. Via onze Vogelcursus, tuinclubs, roeiverenigingen en werkzaamheden bij andere natuurverenigingen kwam onze vereniging in beeld. Een geslaagde bijeenkomst die we zullen herhalen. En wist je dat je in het Trefpunt nog steeds honing (van onze eigen imker) en ook vogelhokjes kunt kopen?

Cor van de Lustgraaf

Van de Redactie

Zoals in elk voorjaarsnummer bericht Dick Hoek over de opmerkelijke waarnemingen van het voorgaande jaar. In dit nummer 'slechts' het verslag over vogels, maar Dick laat het daar niet bij: ook de waarnemingen van planten, insecten, zoogdieren, etc. worden door hem gecheckt en in de lijst gezet. Het is te veel om allemaal in Aves Visum op te nemen, daarom plaatsen we de totaalijsten in een aparte bijlage bij dit nummer op de website.

Een bijzondere waarneming zal pas over een jaar beschreven kunnen worden, maar boswachter-van-dienst Jonathan steekt in zijn column zijn enthousiasme niet onder stoelen of banken: een oehoe in het Lage Bergse Bos.

Een duik in de geschiedenis: van veen, turf, molens tot polders wordt bericht door Pjer Mulder. Verder de vertrouwde berichtgeving van Rien van der Vorm over het werk van de natuurwerkgroep en de bouwplieg, en van Jaap van Lien over de bescherming van de natuurwaarden in ons werkgebied. Zo kijk je tevreden terug op een succesvolle inmenging, zo moet je je al weer zorgen maken over een volgend onzalig plan.

Het bestuur bericht over nieuwe leden, maar we nemen ook afscheid, en wel van een zeer gewaardeerd Rotta-lid wiens foto's menig nummer van Aves Visum als ook onze Facebooksite opsierden. Rob Belterman gaat de regio verlaten, vandaar een afscheidsgesprek, uiteraard met zijn foto's, en dat begint al op de voorpagina.

Jan Smith laat de schoonheid op micro-niveau zien van een bloem die we straks weer volop in het buitengebied aantreffen: het groot kaasjeskruid. De Fakkelt laat u nader kennis maken met Annet van der Kooij, die vooral achter de schermen haar vrijwilligerswerk doet.

Het is weer een gevarieerd nummer, waarin ook over wolven, invasieve exoten en bijen wordt bericht. Voor wie denkt: er is een onderwerp waar ik wat over te melden heb, aarzel niet contact met ons op te nemen. Als je er tegenop ziet om zelf te schrijven komen we graag langs voor een interview of een helpende hand.

De eerste bijeenkomst van nieuwe leden.

In Nederland waait het vaak. Dat kan handig zijn om te vliegeren of om windenergie op te wekken, maar fietsen met tegenwind is niet altijd even fijn. Hoe ontstaat wind eigenlijk?

Wind is eigenlijk niets anders dan de verplaatsing van lucht. In de landen rondom de evenaar is het warm en rond de polen is het koud. De aarde probeert een evenwicht in temperatuur te bereiken en dus begint lucht van warme naar koude gebieden te stromen. Zo ontstaat wind. Je kan het vergelijken met je eigen huis. Als je alle ramen en deuren dicht hebt en het huis goed is geïsoleerd dan merk je dat het alsnog afkoelt.

Je zou dus zeggen dat we door het temperatuurverschil tussen de evenaar en de Noordpool altijd een zuidenwind zouden hebben. Dat is niet zo. Door de draaiing van de aarde krijgt de wind een afwijking. Op het noordelijk halfrond wijkt de wind af naar rechts en op het zuidelijk halfrond wijkt de wind af naar links. Er vormen zich allerlei wervels die je als hoge- en lagedrukgebieden kent. De afwijking van de wind door de draaiing van de aarde wordt het *corioliseffect* genoemd.

Windkracht

De snelheid waarmee de deeltjes zich verplaatsen kan heel erg langzaam zijn, maar ook heel erg snel. De windkracht is de gemiddelde windsnelheid over 10 minuten. Voor windkracht wordt de schaal van Beaufort gehanteerd. Deze schaal loopt van 0 t/m 12. Windkracht 0 noemen we windstil, windkracht 12 is orkaankracht.

Zuidwestenwind is echt typisch voor het Nederlandse klimaat en voor vrijwel alle landen op onze breedtegraad. Tussen ongeveer 30 graden noorderbreedte en 60 graden noorderbreedte is de zuidwestenwind dominant. Nederland bevindt zich op ongeveer 52 graden noorderbreedte.

Dat de wind niet overal en altijd zuidwestelijk is, heeft met twee dingen te maken. Ten eerste is er in onze atmosfeer niet één zuid-noord gerichte stroming van energie en lucht, maar zijn er per halfrond drie zogenaamde 'cellen' die als een soort lopende band werken. Ze werken in tegengestelde richting. In de ene cel is de wind aan de grond bijvoorbeeld zuidelijk en op hoogte noordelijk. In de andere cel is dit precies andersom.

Ten tweede veroorzaakt het aardoppervlak met zijn bergen en heuvels allerlei verstoringen in de atmosfeer. Dit zorgt ervoor dat de wind lokaal uit een andere richting kan komen, maar een grote bergketen heeft ook grote invloed op het weer over de hele wereld.

Het klinkt gek, maar ons weer wordt 'gemaakt' in de Rocky Mountains. Deze bergketen in Noord-Amerika verstoort als het ware de zuidwestenwinden en creëert daardoor allerlei wervels. Deze groeien uit tot de hoge- en lagedrukgebieden. Met een stevige westenwind hoger in de atmosfeer worden deze naar ons geblazen.

Ruimende en krimpende wind

Een ruimende wind draait met de schijnbare beweging van de zon mee. Vaak hangt het ruimen van de wind samen met de komst van een hogedrukgebied: gunstiger weer. Omgekeerd heet een draaiing tegen de beweging van de zon in krimpend, meestal nadert een depressie met ongunstig weer: Een krimper is een stinker! <<

Code geel wordt afgegeven als er windstoten worden verwacht van 75 km/uur of meer. In de periode 1 november – 1 mei geldt voor de kustgebieden een ondergrens van 90 km/uur.

Code oranje wordt afgegeven vanaf 100 km/uur, maar in de kustregio's in de periode 1 november tot 1 mei vanaf 120 km/uur.

Voor een **weeralarm (code rood)** gelden dezelfde weercriteria als voor code oranje. Het wel of niet opschalen van code oranje naar een weeralarm hangt af van de uitkomst van een 'impactanalyse' met diverse overheids- en brancheorganisaties.

Bron: Weeronline

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft in samenwerking met Naturalis Biodiversity Center en Staatsbosbeheer een gids gemaakt om invasieve houtige planten te herkennen die een bedreiging zijn of kunnen worden voor inheemse planten en struiken, en zo bij te dragen aan goed natuurbeheer.

We kennen de schadelijke kanten van de Japanse duizendknoop, die inmiddels ook nog twee andere Aziatische (de Sachalinse en de Afghaanse) varianten kent die evenmin onschuldig zijn. De hemelboom, die we in onze regio vooral in wegbermen en zelf langs de snelweg volop zien is er ook eentje die je niet in je natuurgebied wil hebben. Er wordt met nadruk verzocht het verschijnen ervan te melden. Dan hebben we nog de liaan-achtige struik met de angstaanjagende naam boomwurper, maar die komt in Nederland nog maar sporadisch voor.

We kennen de rode kornoelje die op meerdere plaatsen in het Rottemeregebied voorkomt, deze heeft ook een schadelijk familielid, de Canadese kornoelje. De in onze regio veel voorkomende dijkviltbraam, je weet wel, het blad heeft die lichtgrijze onderkant, is er ook zo eentje. Een fijne schuilplek voor kleine vogels en zoogdieren, maar de biodiversiteit qua plantengroei wordt er niet mee geholpen.

De veldgids beschrijft er 45. Daaronder ook de voor privétuinen geliefde vlinderstruik, de in plantsoenen veelvuldig gebruikte wintergroene mahonie en de Amerikaanse eik, die bijvoorbeeld in Rotterdam is aangeplant. Allemaal prachtig groen, maar als het zich verspreidt in de natuur kan het inheemse planten en bomen verdringen. De verjonging van vooral loofbossen kan er ernstig door worden belemmerd. Verspreiding is soms moeilijk te

De veldgids is voorzien van beschrijvingen en foto's van elke plant en is gratis te downloaden op www.nvwa.nl/natuur-en-milieu/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/publicaties/veldgids-invasieve-houtige-planten-in-nederland

Japanse duizendknoop © Josien Hof's

voorkomen, dus zijn gerichte bestrijdingsmaatregelen nodig. Soms is dat helemaal weghalen, soms is terugdringen en beheersen voldoende.

De meeste genoemde struiken beperken zich met hun verwildering nog tot stedelijk of bebouwd gebied, omdat ze veelal in tuinen en stadsparken zijn aangeplant.

Sommige soorten kennen we al vele jaren zoals de Amerikaanse vogelkers, ook wel bekend onder de naam bospest. Andere zijn nog maar betrekkelijk recent in het buitengebied waargenomen. Het kan wel hard gaan als je je realiseert dat bijvoorbeeld de Anna Paulownaboom, geliefd om zijn reuzenbladeren, vele miljoenen zaden door de lucht verspreid. Planten die goed tegen droogte kunnen krijgen nu meer kans tot verwildering door de klimaatverandering, zoals de rode ribes en de laurierkers.

Verspreidingstactieken

De verspreiding van deze struiken vindt op verschillende manieren plaats. Soms door het zaad dat door de wind verspreid wordt, vogels eten bessen en laten de pitten op allerlei plaatsen achter, andere verspreiden zich vegetatief, door hun wortels ondergronds door te laten groeien, en een neerhangende tak die de grond raakt vormt weer een nieuw exemplaar. Een voorbeeld is de Pontische roododendron, die in het Verenigd Koninkrijk al heel wat schade heeft aangericht door alles weg te concurreren. Tegenhouden is dan ook beslist geen optie, tijdige herkenning is zinvol zodat bestrijding of beheersing ingezet kan worden. Met de vlinderstruik valt het bij ons gelukkig nogal mee tot nu toe.

Kom je deze 'invasieve' houtige soorten in het wild tegen, maak een foto, meldt het zo mogelijk bij de beheerder en voer het in op waarneming.nl. Hoewel je als leek niet altijd kunt inschatten hoe schadelijk iets is op een bepaalde plek, beheerders kunnen meestal wel beoordelen of het nodig is om maatregelen te treffen. Zo helpen we allemaal een beetje mee om de inheemse flora in stand te houden. <<

Sering
Syringa vulgaris L.
(Oleaceae)

Ecologie

Sering komt voor in struikgewas en langs bosranden, vooral in de duinen gevestigd. Sering vormt gemakkelijk en veel worteluitlopers, wat verspreiding in de hand werkt.

Bedreiging

Sering is redelijk schaduwtolerant en produceert worteluitlopers. Het kan domineren op arme gronden.

Beheer

Mocht men de soort willen verwijderen, dan zal dat moeten gebeuren door het uit te graven met inbegrip van de wortels. Beheerstrategie 2-S(Z) (zie tabel 2, p. 101).

In de veldgids is per invasieve soort aangegeven welke schade ze kunnen berokkenen.

DE FAKKEL

Annet van der Kooij
aan het woord...

**Ik kreeg de Fakkelt overgedragen voor het lente-
nummer van de Aves Visum. Oeps dat was even
slikken, maar ik kan wel wat vertellen over mijn
belevissen rond Rotta en de natuur om ons heen.**

Al gauw had ik ook mijn plekje in de vereniging gevonden.

Mijn naam is Annet van der Kooij, geboren en getogen in Pijnacker samen met mijn ouders en 2 jongere broers. Intussen woon ik alweer 21 jaar met veel plezier in een fijn huis in Boterduin in Bergschenhoek met mijn partner Pol en onze hoogbejaarde kat Poetie. We doen ons best om in onze tuin veel vogeltjes te lokken, de vele buurkatten zorgen niet bepaald voor een hoge opkomst aan vogels tijdens de nationale vogeltelling.

Ik schat dat ik zo'n 15 jaar trouw Rotta-lid ben. Het begon met een aankondiging in ons plaatselijke leugenaartje de Heraut dat er een cursus vogelherkenning werd georganiseerd ergens in een gebouwtje in Ommoord. Laat ik nou net een boek van de Vogelbescherming van de Sint hebben gekregen; daardoor ben ik gefascineerd geraakt door de leefwijze van de vogels rond ons huis. Nou woonden we pas 6 jaar in onze nieuwbouwwijk in Bergschenhoek, dus de bomen waren nog niet zo volgroeid dat er een enorm assortiment aan vogels rondvloog, maar ik had inmiddels wel gelezen wat een merel en een

Een Rotta-lid verhaalt over een persoonlijke ervaring in de natuur en wat dat bij hem of haar heeft losgemaakt. De fakkel wordt steeds aan een ander lid overgedragen die ons in de volgende Aves Visum zijn of haar (natuur) roerselen mee laat beleven.

koolmees lekker vonden. Dus samen met Pol op naar Ommoord, waar we bij de theorielessen meegenomen werden in het enthousiasme van de Rotta gidsen, die vol passie over de vogels uit onze omgeving vertelden. Op zaterdag gingen we met zijn allen op stap om de op donderdag besproken exemplaren te gaan zoeken, dat was een geweldige ervaring. Ik werd meteen gegrepen door het vogelkijkvirus, geïnspireerd door de enthousiasme Rotta mensen die geduldig het verschil uitlegden tussen de zang van een roodborst en een winterkoninkje.

Uiteindelijk werd ik lid van Rotta en ging ik regelmatig mee met de Rotta wandelingen. Er waren plannen voor een eigen clubgebouw, dus hebben we steentjes gekocht om de nieuwbouw te supporten. Zo voelde je je al snel een lid van de Rotta familie. Het Trefpunt kon met de hulp van handige vrijwilligers verwezenlijkt worden en vanaf dat moment besepte ik wat een verenigingsleven inhield. Het is net een bedrijf maar dan wel geleid door vrijwilligers. Al gauw had ik ook mijn plekje in de vereniging gevonden. Ik werd vrijwilliger voor de zaterdagmiddag-bezetting in het Trefpunt en in de stand bij evenementen in de omgeving, zoals bij de Blijde Wei en het Land van Belofte. Inmiddels maak ik het rooster voor de zaterdagmiddag en hou ik regelmatig de penningmeester in de gaten door zijn kasuitgaven te controleren. En natuurlijk ga ik graag mee met de Rotta uitstapjes, hoewel ik na 5 lange werkdagen helaas vaak andere verplichtingen heb.

In Oosterhout runnen wij een fabriek waar wij samen met zo'n 35 collega's plantaardige oliën en vetten inkopen, recyclen en verkopen. Dit verkopen we aan bedrijven die daar biodiesel en biogas uit produceren. Of we verkopen het als biobrandstof voor stadsverwarming of groene stroom. Helaas wordt het grootste deel geëxporteerd naar het buitenland, want bij de duurzaamheid in Nederland gaat de focus niet veel verder dan zonnepanelen en windmolens. We zijn ooit in Pijnacker gestart met de recycling van oliën en vetten, maar weggebonjourd door de oprukkende woonwijken. Intussen hebben we in Brabant een mooi stukje duurzaamheid gecreëerd.

Ons bedrijf in Oosterhout

Men zegt altijd dat er veel tijd in werken gaat zitten, dat is zeker waar, maar de weinige tijd die ik beschikbaar heb breng ik, naast tuinieren en Scandinavische series kijken, graag door in de natuur, met of zonder Rotta. Als mensen vinden dat er in onze omgeving weinig natuur is help ik ze meestal snel van dat idee af door de pareltjes in ons werkgebied op te sommen.

Vanzelfsprekend heb ik mijn favoriete gebiedjes. Een aanwinst is inmiddels de Groenzoom, daar raak je niet uitgekeken, het poldergebied waar ik als kind veel kwam is getransformeerd tot een walhalla voor watervogels, steltlopers en rietzangers. Zelf ben ik gek op de steltlopers, ik kijk alweer uit naar de grutto's die onderweg zijn. Verder is het gebied rond de Akerdijkse Plassen heerlijk om te vertoeven. In beide gebieden vind je veel collega vogelaars, die soms weer leuke dingen gezien hebben. Als fan van het eiland Tiengemeten en de Biesbosch zie je daar als je geluk hebt de zeearend en ijsvogels.

Natte natuur in de Boezem met zicht op de Akerdijkse plassen en molen de Valk. © Annet van der Kooij

Pol is een fanatiek vliegvisser en gaat vaak met zijn bootje op stap naar het Haringvliet en de Biesbosch, regelmatig ga ik met hem mee en vooral in de winter vind ik dat fantastisch. In coronatijd ging ik aan land op Tiengemeten en was ik, op een paar vaste bewoners na, de enige bezoeker op het eiland. Is dat niet geweldig! Inmiddels was de roedel overgezwommen reeën al tot 19 uitgebreid.

Ook op en langs de Rotte is het heerlijk toeven. Ik kan niet anders zeggen dat we het hebben getroffen met zoveel moois om ons heen; en het is een geruststellend gevoel dat Rotta er veel aan doet om deze gebieden mooi te houden. Geniet van het komende voorjaar en tot ziens bij Rotta. <<

Ik geef de Fakkelt door aan Marion van den Broek

Microscopisch bekeken

Groot Kaasjeskruid

De naam kaasjeskruid heeft hij te danken aan de vorm van de zaaddoosjes die enigszins lijken op het ronde Goudse kaasje.

Botanische micrografie is een van de manieren om door een microscoop te kijken en natuur te ontdekken die zich tot op celniveau aan je voordoet in vaak onverwachte kleurschakeringen. Altijd boeiend, verbazingwekkend en fascinerend. Telkens weer.

Van de fuchsia weten we al decennia lang: "het is zo'n makkelijke plant, hij eet gewoonweg uit je hand..." Hetzelfde gaat naar mijn mening op voor *Malva sylvestris*, ofwel het groot kaasjeskruid. Deze wilde plant past zich aan alle omstandigheden met het grootste gemak aan en dient mens en dier in vele opzichten.

Je komt hem overal wel tegen, hetzij in de diep paarse uitvoering, dan wel in witte of zacht roze kleuren. Zijn lila tegenhanger heet overigens muskuskaasjeskruid (*Malva moschata*), vanwege de lichte geur van muskus die hij verspreidt. Het groot kaasjeskruid is nectarplant bij uitstek voor bijen en hommels en dient ook als waardplant voor distelvlinder en kaasjeskruiddikkopje.

De basis voor deze tak van de botanische micrografie zijn flinterdunne plakjes (coupes), gesneden van takjes, steeltjes of blaadjes van platen of bloemen. De contrasten in het celweefsel worden versterkt, gekleurd zo je wilt. Er zijn veel van dit soort kleuringen, maar de meest gebruikte is de DuJardin-kleuring – een nauwkeurige behandeling met Astrablauw en Acridine-chrysoïdine. Deze methode toont de verschillen aan tussen niet verhout weefsel (cellulose), verhout weefsel (lignine, ook wel houtstof) en kurk.

Zonder je te bekommeren over de biologische aspecten van het onderzochte plantje, of te technische uiteenzettingen over kleurmethodeken, blijft er bij microscopische vergroting (ca. 40x) van de dwarsdoorsnedecoupe van het steeltje alleen maar een onverwacht, overweldigend en fascinerend beeld over dat afgedrukt op linnen een prachtige blikvanger aan de muur van mijn woonkamer is. Ook het gekleurde kwartsegment van het dwars doorgesneden zaaddoosje wordt zo abstracte kunst! <<

In gesprek met Rob Belterman

Rob Belterman zal in het voorjaar voorgoed vertrekken naar het Brabantse Helmond. Een gelegenheid voor een afscheidsinterview met een markant Rottalid, dat letterlijk en figuurlijk zijn sporen nalaat. Ik spreek hem op een winterse donderdagochtend in het Trefpunt.

Josien Hof

Toen ik zo'n 20 jaar terug stopte met roken heb ik het uitgespaarde geld gebruikt om fotoapparatuur aan te schaffen.

Rob is een graag geziene gids bij de Rotta-excursies, waar hij met alle geduld goed gedoseerde informatie geeft over wat er te beleven is, zoals onlangs nog bij de publiekswandeling in het Nessebos, waar hij zijn kennis van paddenstoelen deelde. Hij is bekend om de prachtige foto's die hij vooral van vogels, maar ook van insecten, paddenstoelen en planten maakt. "Toen ik zo'n 20 jaar terug stopte met roken heb ik het uitgespaarde geld gebruikt om foto-apparatuur aan te schaffen. Zo begon eigenlijk die hobby". Hij viel zelfs op bij de Fotograaf des Vaderlands Jan Dirk van de Burg, die Rob in een karakteristieke pose op de foto zette voor een rubriek in het Volkskrant Magazine.

Maar Rob is niet alleen fotograaf.

"Na mij studie microbiologie ging ik werken in Diergaarde Blijdorp, waar ik mijn werkend leven goeddeels heb besteed. Ik begon daar als analist om genetische gegevens van de aanwezige dieren in kaart te brengen. Daardoor ontdekten we dat we op het oog een bepaalde soort in huis hadden, maar uit onderzoek bleek dan dat we te maken hadden met ondersoorten, en soms zelfs met hybride en dus onvruchtbare exemplaren. Een goed voorbeeld zijn bepaalde nachtaapjes uit Zuid-Amerika. Op het oog lijken ze identiek, maar in feite zijn de verschillen zodanig dat ze niet eens succesvol kruisen. De ontdekkingen die we deden werden uiteraard ge-

deeld met andere dierentuinen. Later ontwikkelden we een soort burgerlijke stand, waarin alle aanwezige dieren beschreven werden. We startten met de onderzoeksmethoden van toen, in de 70-er jaren. Veel later kwam het DNA-onderzoek, in eerste instantie was men daar erg voorzichtig mee, en omdat men nog niet goed wist welke risico's dat met zich mee kon brengen mochten we dat in de dierentuin niet doen."

Het was voor Rob de start van veel internationaal werk. Dierentuinen ontwikkelden zich in de goed 40 jaar dat hij er werkte aanzienlijk. Er kwamen fokprogramma's, de behandeling en huisvesting van de dieren

Voor Rotta is Rob naast het fotowerk vooral het gezicht geweest bij heel wat excursies.

verbeterde in veel landen enorm, de kennis die Rob ontwikkelde kon worden toegepast en er ontstond samenwerking op het gebied van bescherming, uitzetten in de natuur, etc. "Voor fokprogramma's met bv. Aziatische olifanten en fok- en uitzetprojecten met kraanvogels ging ik veel op reis, en belandde ik zelfs in wat destijds nog de Sovjet-Unie heette."

Man of vrouw?

We gaan er bijna altijd van uit dat bij vogels het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke exemplaren goed te zien is. Maar dat blijkt bij zo'n 50% niet het geval. "Ik raakte betrokken bij de ooievaar stations die destijds op meerdere plaatsen in Nederland werden opgezet, en wat bleek, men wist eigenlijk niet welke vogels mannelijk of vrouwelijk waren, dat is bij ooievaars niet aan uiterlijke kenmerken te zien. Onderzoek moest dat uitwijzen. Ook bij roofvogels is het niet altijd duidelijk of we met een man of een vrouw van doen hebben."

Als je Rob aan het woord laat is hij een vat vol verhalen en avonturen. "Het versturen per vliegtuig van een giraffe naar Tel Aviv was niet alleen lastig omdat de transportkist niet door de vliegtuigdeur kon; we moesten een kist maken met in hoogte verstelbaar dak, waarin het dier gebukt naar binnen kon, en zich binnen weer op kon richten. En na vertraging eenmaal aangekomen was het sabbat en wilde niemand aan het werk. Maar ja, je kon die giraffe ook niet aan zijn lot overlaten, dus er werd een uitzondering gemaakt. Het vervoer van een Californische zeeleeuw voor een soort dolfinarium in Australië was ook een bijzondere klus. Omdat zo'n dier op zo'n lange vlucht onderweg verzorging nodig heeft heb ik het dier in een vrachtvliegtuig begeleid naar Sydney."

Actief in de eigen omgeving – buiten en op het internet.

Rob woont zo'n 40 jaar in Nieuwerkerk, en is in die tijd daar politiek actief geweest. Zijn aandacht ging daarbij ook daar uit naar de natuur en naar dierenwelzijn. "In eerste instantie hielden we ons bezig met Hitland, we probeerden invloed te krijgen op de inrichting door bijvoorbeeld voor natuurvriendelijke oevers te pleiten. Het door ons gewenste weidevogelbeheer in de gemeente was een taaie klus, het was lastig sommige boeren daarin mee te krijgen. De Eendragtspolder waar ik nu veel rondkijk ontstond pas veel later als natuur- en recreatiegebied in onze gemeente."

Voor Rotta is Rob naast het fotowerk vooral het gezicht geweest bij heel wat excursies. "Ik ben betrokken bij de vogelcursus, als docent, als gids bij de excursies, en mijn foto's worden gebruikt bij het materiaal. Verder ben ik vaak als gids meegegaan met de Rotta publiekswandelingen en de Koornmolengat-wandelingen, altijd leuk om te doen."

Samen met natuurfotograaf Chris van Rijswijk beheer ik de Facebookpagina van Rotta. We letten er op dat de foto's uit het Rotta-gebied komen, er geen nestfoto's geplaatst worden of foto's die een verstoring tot gevolg zouden kunnen hebben." Als gebruiker van Facebook kan ik dat alleen maar beamen. Soms plaatst men er – begrijpelijk – kritische reacties op het beheer. Vragen worden dan zo goed mogelijk beantwoord, en zo nodig wordt verdere discussie naar meer geëigende kanalen verwezen, altijd met opgaaf van reden. En als iemand een vraag heeft, of een vergissing maakt (zoals ondergetekende) wordt daar altijd netjes op gereageerd."

Over Rotta als vereniging is Rob ronduit positief: "een heel soepele goed werkende organisatie, met uitstekende vrijwilligers en een prachtig clubgebouw. Het aanwenden van invloed bij instanties die werkzaam zijn in het gebied is belangrijk. Niet alles gaat in een keer goed, dus daar moet je wel bij zijn."

Aan het einde van het gesprek levert Rob de sleutel van het Koornmolengat in bij Ad Somers, zonder daar een dramatisch moment van te maken is het toch wel een definitief gebaar. "Niemand is onmisbaar", zegt hij maar we gaan Rob zeker missen. Bij het uitkomen van deze AV zit hij midden in de verhuizing. "Daar is het ook mooi", zijn zijn slotwoorden. <<

Op de rechterpagina enkele van de prachtige natuurfoto's die Rob in de loop der jaren heeft geschoten, allen in het werkgebied van Natuur- en Vogelwacht Rotta, evenals die van de luidzingerde blauwborst op het voorblad van deze Aves Visum.

Aalscholver

Krakeend

Smienten

Zomertaling

Kunstenares Annelies Brinkman ontwierp in opdracht van het Recreatieschap Rottemeren het kunstwerk 'Stille wateren'. Het in het noordelijke deel van het Hoge Bergse Bos – Sensueel – gelegen kunstwerk is vooral bekend als de 'Wiebertjes'. Op de foto hierboven bij de aanleg in 1993 is het wiebertjespatroon nog goed te zien, de slootjes geven de lijnen van deze ruiten aan. In de loop der jaren, zie de foto hieronder, is een labyrint ontstaan van rietlandjes met houtopslag zoals onder andere berk, wilg en meidoorn: een walhalla voor vele soorten vogels, kleine zoogdieren, bijen, vlinders en andere insecten. Ook de oeverwaluwand in de noordrand wordt elk jaar goed bezocht. Onze natuurwerkploeg is er regelmatig op donderdag te vinden en Cor van de Lustgraaf, Anneke Zuidervaart en Marijke den Oudendammer trekken er regelmatig al voor zonsopgang op uit om er vogels te tellen. Vanaf het natuurpad kun je genieten van de mooie doorkijkjes in dit natuurpareltje. Ga eens kijken, op de rechterpagina een voorproefje. <<

Rotta natuurwerk

Rien van der Vorm

De winter loopt ten einde, alle doelen zijn weer gehaald, niet zo moeilijk als je die zelf mag bepalen. Traditioneel was het laatste zaagwerk aan de knotwilgen op het Land van Belofte in Moerkapelle en een boerenerf aan de Kruisweg in Bleiswijk.

De wilgen knotten we in een strak 3-jarig schema om te voorkomen dat de takken te zwaar worden en afbreken. Als het lukt worden de takken verwerkt in houtrillen en hopen die, zo blijkt uit eigen waarneming, een schuilplaats vormen voor veel dieren, zoals vossen en hermelijnen.

In de Wiebertjes is een eiland ontdaan van opschot van vooral rode kornoelje en wilg, zogenaamd hakhoutbeheer. Verder zijn er veel bramen gemaaid en andere bomen vrijgezet, zoals zoete kersen, eiken en esdoorns. Alle struiken en bomen zijn hier op eigen houtje gekomen door zaaiverspreiding door de wind en vogelpoep.

Wij hebben het beheer van het mooie wilgengriendje in de Hennipgaarde ter hand genomen en inmiddels de wilgen op de drie veldjes 'om en om' gesnoeid. Ook in de Wiebertjes is enkele jaren geleden een griendje door ons team aangelegd en ziet er ook prachtig uit met een scala aan kleuren van de verschillende soorten wilgen, zoals Belgisch rood en Duitse dot. Komende weken gaan hier de pinksterbloemen weer bloeien.

We zijn net klaar met de inplant van 2000 struiken en bomen in het Nesebos. In en langs enkele oudere wilgenpercelen zijn meerdere soorten struiken als een zoom

Struiken aanplanten in het Nesebos. © Piet Bak

geplant in het grasland. In open plekken in het bos zijn groepjes bomen geplant, zoals ruwe en zachte berk en eik. In drie percelen grasland is op tien plekken doornachtig struweel geplant, zoals meidoorn en sleedoorn. Het gras wordt extensief gemaaid om de groei van ruigtekruiden te stimuleren, goed voor insecten. Tot voor kort gebeurde dit door schapen, maar schapen vreten, als ze te lang op een plek lopen, alles op en dit komt de biodiversiteit niet ten goede.

Verder zijn er een heleboel kleinere klussen geklaard, zoals rondom het Trefpunt, in Park de Polder, Lage Bergse bos, Lange vaart, en nog meer. En niet te vergeten de nieuwbouw van onze werkschuur op het Trefpunt erf. Het bouwteam werkt hier twee ochtenden per week en leveren prachtig werk.

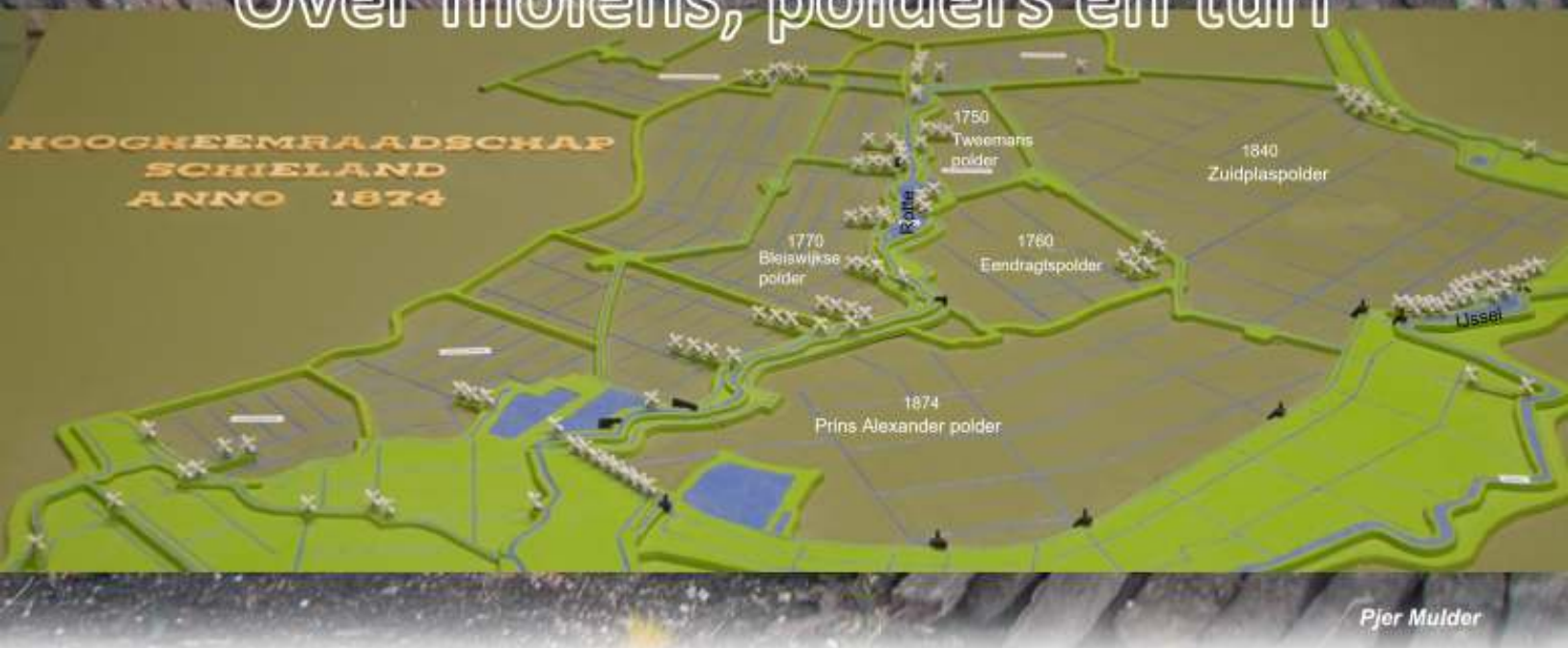

De nieuwbouw van de werkschuur. © Ad Somers

De afgelopen jaren heeft ons nestkastenteam vijf nestkasten opgehangen langs de Hoekse kade. Inmiddels zijn alle kasten bezet, twee door steenuilen, één door een bosuil en sinds kort is ook de kerkuilenkast bezet, voorwaar een prachtig resultaat van ons werk. <<

Over molens, polders en turf

Na het vertrek van de Romeinen in de eerste eeuw van onze jaartelling bleef het stroomgebied van de Rotte een min of meer vergeten gebied. Lange tijd leefden daar alleen jagers en vissers. Sinds het ontstaan van strandwallen, onze latere duinen, is de afwatering van het achterland naar de Noordzee ingrijpend gewijzigd. Achter die wallen ontstonden zoetwatermeren, wouden en veenmoerassen en er kwam bewoning. Plaatsnamen als Waddinxveen, Moerkapelle, Zuidplas en Hazerswoude getuigen daar nog van.

In Bleiswijk stond in 1276 al een kerkje.

Kreken vloeiden op natuurlijke wijze het overtollige water af naar de Merwe (Maas), de Schie en de Gouwe, echter door bodemdaling en de getijdewerking was er regelmatig wateroverlast, waardoor landbouw steeds moeilijker werd en voedsel schaars was. Een bijkomend probleem was het ontbreken van goede wegen.

Tot ver in de twaalfde eeuw was hongersnood een groter probleem dan de pest. Daar kwam verandering in onder Graaf Floris de Vijfde (1254-1296), die wegen en dijken liet aanleggen en stadsrechten uitdeelde. De drooggevallen delen werden geschikt voor landbouw, mede waardoor de groei van de bevolking gestaag toenam. Gevolg was dat de handel toenam en daarmee de welvaart. Zo ook in en rondom de veengebieden rondom de Rotte, nu bekend als de Bleiswijkse, Eendragts-, Tweemans- en Zuidplaspolder.

De Staten van Holland, de eigenaar van alle gronden, richtte in de dertiende de hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland op. Die hielden toezicht op het onderhoud van dijken en boezems. Zij gaven concessies uit aan landheren en adel. Op hun beurt verpachtten die weer grondkavels aan boeren op de drooggevallen delen in de veenplassen.

Turf

Toen de boeren, wij zijn inmiddels in de Middeleeuwen (500 – 1500), ontdekten dat de moerasgrond uit de sloten na droging een goede brandstof – turf – was, lag de weg vrij voor grootschalige vervening. Het delven van turf was lucratief. Er werden wel veenlagen tot zo'n vijf meter dikte afgestoken, waardoor polders veranderden in veenplassen en daarmee ongeschikt werden voor het verbouwen van tarwe, rogge, vlas en het houden van vee.

We kennen twee soorten van vervening. Bij de zogenaamde *droge vervening* werden met speciale schoppen (wadder of stikker) door middel van een plank het veen op maat gesneden. Vanuit meerdere lagen werd vanuit de turfput werden de turven naar boven geworpen waar de turven naar het zetveld werden gereden om te drogen.

Natte vervening gebeurde op plaatsen waar de turf eerder al tot op het grondwater was gedolven. Hierbij werd het veen met de baggerbeugel - vanaf de oever of vanuit een bootje vanonder de waterspiegel weg gebaggerd. Dit werd ook wel turftrekken genoemd. De veenspecie werd op legakkers uitgespreid. Na een paar dagen werd het nog natte veen ingetrapt door deze te belopen met klompen waaraan plankjes waren bevestigd. Vervolgens werd het turf ingestoken, waarna een soms maanden-

sfeerbeeld van natte verving

lange periode volgde van verdere droging. Ten slotte werden de turven gestoken en verder te drogen gezet.

De droge turf werd met schepen afgevoerd via de Rotte en de boezems naar Rotterdam, Gouda en Delft. Belangrijke verbindingen in deze omgeving waren de Hennipsloot en aan de andere kant van de Rotte de Kooitocht en De Lange Vaart.

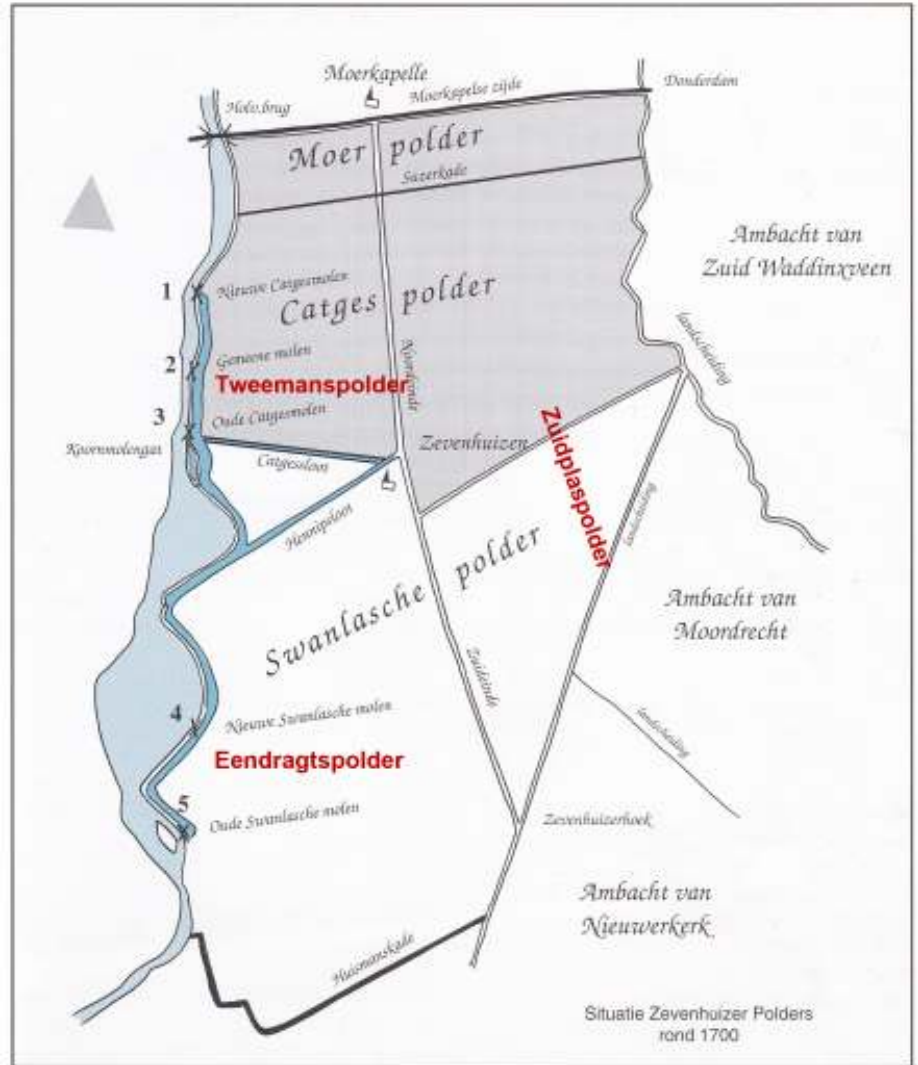
Toen aan het eind van de achttiende eeuw de meeste polders waren drooggelegd, was ook het turfsteken verleden tijd en verarmde de bevolking, Ondragelijke stank door rotting van plantenresten en dode dieren joeg veel bewoners weg.

Polders en molens

De overheden waren niet blij met deze ontwikkeling en probeerden de schade te beperken met vergunningen, tolheffingen en het plaatsen van molens. Op de legakkers kwamen aanvankelijk kleine molens te staan die echter onvoldoende capaciteit hadden om op den duur droge voeten te houden. Een betere oplossing vormde de latere poldermolens zoals we die nu nog kennen.

Langs de polders rond de Rotte stonden in de negentiende eeuw zo'n 117 molens, waarvan 27 aan de kant van Lansingerland. De oudste was de Swanlaschemolen uit 1410 bij Oud Verlaat. De eerste molens waren eenvoudig van bouw en werkten volgens het schepadprincipe. Ze werden op den duur vervangen door vijzelmolens die het water tot vijf meter omhoog konden brengen.

De constructie van de latere poldermolens is een technisch hoogstandje. Ze bestonden uit duurzame soorten

Aan de Zevenhuizense kant van de Rotte bemaalden halverwege de zeventiende eeuw een tiental molens de Catges- en de Swanasche polder. Die polders kregen na de drooglegging respectievelijk de namen Tweemanspolder en Eendragtspolder. De meest oostelijke delen van die polders gingen op in de Zuidplaspolder.

hout en werden afgedekt met riet. De vaardigheid van het bewerken van hout stamde uit de scheepsbouw. Een molenaar was geen eigenaar van de molen, die behoorde toe aan de Staten van Holland en later aan een Hoogheemraadschap. Iedere polder kende een eigen bestuur dat controleerde of de molenaar zich wel aan de regels hield.

De waterstand in de Rotte werd gemeten door een peil af te lezen aan een van de bruggen. Vervolgens werd – door het polderbestuur - met signalen en vlaggen aangegeven of bemaling moest worden gestart of gestaakt. Op het dak van het Polderhuis in Bergschenhoek bevindt zich nog een torentje daarvoor. Doordat

er meerdere molens rond een polder nodig waren, moesten de molenaars (ze woonden allemaal in de molen) ook elkaar berichten of er al dan niet gemaald moest worden. Dat deden ze door de wieken en de zeilen in een bepaalde stand te zetten.

Het torentje op het voormalige polderhuis in Bergschenhoek

Aardige weetjes

De Tweemanspolder wordt sinds 1730 bemalen door een molenviergang. Tussen het waterpeil van de poldersloten en het peil van de Rotte zit een hoogteverschil van 5 meter. Molen 1 - de ondermolen - maalt het water uit de polder via de tussenboezems naar de volgende molens. Molen 4 - de bovenmolen - maalt het water uiteindelijk naar de Rotte, deze molen staat er al 300 jaar. Dit wordt ook wel een getrapte bemaling genoemd. Tot aan 1951 hebben de windmolens van de molenviergang voor de bemaling van de Tweemanspolder gezorgd. Daarna nam het gemaal ir. J.J.de Graeff dit werk over.

Bij het Korenmolengat lag aan het eind van de Catgessloot het Catgesverlaat, de restanten van de kademuren liggen daar nog steeds onder aan de Rottedijk. De turfschepen werden daar vanuit de Catgessloot naar de Rotte (vv) geschut. Ernaast stond een wipmolen om het water naar de Rotte te malen, de molenaar bediende zowel de molen als het verlaat.

Zoals het kaartje uit 1567 laat zien bestond het Korenmolengat toen nog uit open water. Na verbreding van de

Hennipsloot raakten het verlaat en de Catgessloot in onbruik en werden gedempt. Ten noorden van het Korenmolengat heeft nog een korenmolengestaan. De boeren uit de Tweemanspolder waren verplicht daar hun graan te laten malen, opdat de overheid de belasting beter bepalen. In 1595 is die molen omgevallen en vervangen door een groter type. In de achttiende eeuw is ze afgebroken en vervangen door een molen in de dorpskern van Zevenhuizen.

Restanten van het Catgesverlaat achter het Koornmolengat

De Eendrachtsmolen aan het eind van de Hennipsloot langs de Rotte is een achtkantige molen van het type grondzeiler. De molen is in 1727 gebouwd. Aldaar op het dijkje langs de Hennipsloot tot restaurant De Roerdomp stonden ooit vier poldermolens. Twee, waaronder de Eendrachtsmo-

Brandgevaar

Fr brandde weleens een molen af. De bliksem sloeg nogal eens in op de houten roeden van de wicken. Tegenwoordig zijn die roeden van staal en voorzien van een bliksemafleider, waardoor de bliksem naar de aarde wordt geleid. Ook het remsysteem - de vang - van de molen was regelmatig de oorzaak van brand. Het stilzetten van de molen gebeurt door het houten wiel dat op de wickenas is gemonteerd te vast te klemmen - vangen - met ronde, gebogen houten vangstukken. Als dit bij harde wind te snel plaatsvond, dan sloegen door de wrijving hout op hout de vanken er vanaf. Niet zelden vatte de rieten kap van de molen daardoor vlam.

len, om de Tweemanspolder te bemalen en de andere twee om de Eendragtspolder droog te houden.

Tijdens het droogmalen brak in 1760 brak de dijk aan de Huismanskade aan de zuidkant van de Swanlasche polder (iets ten noorden waar nu de Wollefoffenweg ligt) door, waardoor deze - later Eendragtspolder genoemd - weer vol liep met water uit de Wollefoffenpolder.

Aan de kant van Bleiswijk brak in 1833 de Rottekade door, waarna het water de Noordeindsche polder instroomde tot aan de Kleihoogt. De waterstand in de Rotte daalde zo ver dat de dijken de rivier inschoven, zelfs aan de overzijde bij het Korenmolengat.

Vervoer van mensen en vracht ging in de middeleeuwen veelal over water omdat begaanbare wegen ontbraken. De polders die werden gescheiden door een Lansingh of landscheiding, zoals de Hoeksekade, waren meestal wel over land bereikbaar. Tijdens de inundatie van 1833 spoelde de Hoeksekade echter weg.

De polderbesturen van de Eendragts-polder, de Tweemanspolder en de Zuidplaspolder lagen geregeld met elkaar overhoop, onder meer over de afvoer van het overtollige water. De Rotte was toen niet meer dan een beek met een beperkte afvoercapaciteit. De molenaars van de eerstgenoemde polders stortten een deel van hun overtollige water regelmatig - zonder overleg - in de Zuidplas.

Hoogwater in de Gouwe en de Hollandsche IJssel leverde regelmatig gevaar op voor de Zuidplas, het water kon moeilijk in toom worden gehouden. Begin 19e eeuw was de situatie enkele keren door deze 'verderfelijke binnensee' zo kritiek, dat Koning Willem I in 1816 besloot tot de drooglegging ervan. In 1824 werd een plan tot drooglegging van de 2400 hectare grote waterplas aangenomen. Tussen 1836 en 1840 is de Zuidplas door een dertigtal windmolens drooggemalen. Sindsdien is de Zuidplaspolder de eerste Staatspolder van Nederland - het laagste punt van Nederland, tot 6.76 onder NAP!

Vanaf de negentiende eeuw werden de windmolens vervangen door met stoom en elektriciteit aangedreven gemalen. De meeste molens werden afgebroken of doorstonden de tijd niet. Van een aantal molens is de stomp echter nog te zien, veelal zijn ze omgebouwd tot woning.

Ondanks dat vele cultuurhistorische erfgoederen zoals de meeste poldermolens en het Catgesverlaat, zijn verdwenen, leven ze nog wel voort in ons taalgebruik in uitdrukkingen als: *Drie turven hoog; Turf naar de venen brengen; As is verbrande turf; Een klap van de molen; Koren op zijn molen; Door de molen halen.*

Bronnen

De boekjes *Eendragtspolder - van molens naar machines* (Stichting Oud Zevenhuizen en Moerkapelle) en *Over tegenslag en vooruitgang* (Historische Vereniging 'den Berschen Hoek'), alsook een aantal bezoeken aan de Oudheidkamer in Zevenhuizen waar het verleden van de Rotte en haar bewoners op een overzichtelijke en verzorgde manier ten toon wordt gesteld en waar op de eerste verdieping door de Vereniging Molenvrienden Rottemeren het molenmuseum is ingericht.

Als je het naadje van de kous wilt weten over het verleden rondom de Rotte dan raad ik je een bezoek aan die Oudheidkamer van harte aan, iedere laatste zaterdagmiddag van de maand is die open voor het publiek, enthousiaste vrijwilligers leiden je graag door dat verleden heen. In het Trefpunt kun je nog eens rustig in het boekje *Over tegenslag en vooruitgang* bladeren. <<

Polder

*De kracht van de polder,
de wind waait vrij,
het is zo mooi hier,
ik hoor de stilte,
zie de vogels dansen,
de bloemen fleuren,
ik geniet van het weidse.*

*De kracht van de polder
overweldigend karakter,
heeft z'n eigen nukken,
dag en nacht waakzaam,
vooral bij ontij, het moet wel
ik wil er nog lang genieten.*

*De kracht van de polder,
ervaar de leegte
leg je oor te luister
houd je neus in de wind
laat je tong strelen
voel de elementen op je huid
oftewel, beleef de polder
wie geniet hier nou niet van!*

AHNADIJ

De natuur in het Rotta-gebied in 2022 vogels

Dick Hoek

Wel eens een eikenstuitergalwesp gezien? Of een roze stinkzwam geroken? Of 's nachts een concert van nachtegalen bijgewoond? Dat kon allemaal in ons Rotta-gebied in het afgelopen jaar. Het zijn slechts drie van de duizenden soorten die het afgelopen jaar weer werden geregistreerd door honderden waarnemers.

Vaak gebeurde dit in een landelijk onderzoekkader (o.a. in samenwerking met Sovon, Floron en de Vlinderstichting) maar ook als eenmalige waarneming via rotta.waarneming.nl. Via deze site werden het afgelopen jaar in het werkgebied van Rotta 3.374 soorten gemeld. (in 2021: 2.780). Een deel van de waarnemingen is nog niet gevalideerd; d.w.z. dat de deskundigen nog niet gekeken hebben of de determinatie juist is. Sommige soorten zijn moeilijk in het veld te determineren en uitsluitend op naam te brengen met behulp van een microscoop.

Het weer in 2022.

Vooraf extreme weersomstandigheden kunnen grote invloed hebben op het voorkomen van soorten. In het afgelopen jaar sneuvelden er nogal wat bomen met nesten en eieren van blauwe reiger en aalscholver door drie stormen op een rij in februari. Vooral het voorjaar was erg droog; ongunstig voor het opgroeien van weidevogels. Waarschijnlijk vloog er b.v. in de Bergboezem geen enkele weidevogel uit. De zomer was warm, zeer zonnig en droog. Het najaar was vrij nat. December kende een korte, koude periode met wat sneeuw maar het jaar werd afgesloten met de warmste oudejaarsdag ooit.

Vogels blijven de populairste en best onderzochte soortengroep. Het afgelopen jaar werd een recordaantal van 265 (2021: 254) soorten doorgegeven. Hiervan waren er 27 niet-inheems en /of escapes.

'Nieuwe' soorten

Er werden zeven nieuwe soorten voor het Rotta-gebied waargenomen. De eerste zekere *dwerggans* werd op 9 december vliegend gefotografeerd bij de Zevenhuizerplas. Verdere details bij deze waarneming ontbreken

Rosse franjepoot

helaas. Een mannetje *kleine topper* werd op 24 december in een groep tafel- en kuifeenden gezien in het Plasdrasgebied van de Eendragtspolder. Het bleek dezelfde vogel die 12 dagen eerder in de Nieuwe Driemanspolder, tussen Zoetermeer en Leidschendam verbleef. Een *rosse franjepoot* in adult winterkleed was van 20 tot 24 maart aanwezig rond de Willem-Alexander roeibaan. Op 8 september werd een *leanora's valk* gefotografeerd in het Bentwoud. Deze vogel bracht veel liefhebbers op de been, maar de waarneming bleef slechts weggelegd voor de gelukkige ontdekker. Op 18 september strandde een onfortuinlijke adulte *jan-van-gent* in de Rotte bij Terbrugge. Jan-van-genten zijn zeevogels waarvan waarnemingen in het binnenland schaars zijn. Meestal gaat het dan om zieke of oververmoeide vogels, landinwaarts geblazen door een flinke storm. Ook deze vogel werd na een dag opgehaald door de dierenambulance en heeft het niet gered. Op 25 september werd boven het Bentwoud de roep van een *Siberische boompieper* geregistreerd met een geluidsrecorder. De vogel werd helaas niet gezien. Een *Pallas' boszanger* vertoonde zich in het Gouwebos op 12 november en was enkele uren - vrij lastig - te zien.

Pallas' boszanger © Garry Bakker

Broedvogels

Het afgelopen jaar werd het Bentwoud weer in opdracht van de provincie Zuid-Holland op broedvogels geïnventariseerd. (Bakker *et al.* 2023). Dat leverde 69 soorten broedvogels op (inclusief drie exoten, waarvan een territoriale man *goudfazant* de smaakmaker was), waaronder tien soorten van de Rode Lijst van bedreigde Nederlandse broedvogels. *Fitis* (371 territoria) en *tjiftjaf* (261) waren de talrijkste soorten. In een regionale context hoge aantallen zijn onder meer die van *fazant* (103),

bosrietzanger (72), *spotvogel* (43), *blauwborst* (49), *nachtegaal* (13) en *roodborsttapuit* (27). De *orpheusspotvogel* vormde een zeldzame maar voorspelde aanvulling op het broedvogelbestand.

Sterke aanwijzingen voor broedgevallen van de *zomertaling* werden gemeld uit de Groenzoom, de Eendragtspolder en de Voorofsche Polder bij Waddinxveen. Rond de roeibaan in de Eendragtspolder werden gedurende de broedtijd weer regelmatig *krooneenden* gezien. Het aantal daadwerkelijke broedgevallen blijft moeilijk te bepalen. Het aantal *patrijzen* blijft afnemen. Gedurende de broedtijd werd de soort in 10 km-hokken (in 2021: 16, in 2020: 19) waargenomen. *Kwartels* werden gehoord van 18 mei t/m 5 augustus, voornamelijk in de Polder Achterof in Waddinxveen, de Eendragtspolder en het Bentwoud. In juli werd in de Groenzoom een roepende kwartel gehoord. Van *stelkluten* is zeker 1 jong gezien in de Eendragtspolder, of deze ook tot uitvliegen is gekomen is onbekend. In de Groenzoom werd een paar met een (net vliegvlug) jong gesignaleerd. Waarschijnlijk werd dit jong in de aangrenzende Ackerdijkse Plassen uitgebroed.

Zwartkopmeeuwen werden tussen 28 februari en 3 juli gezien, het meest in de Eendragtspolder, waar een baltzend paar aanwezig was op de eilandjes rond de roeibaan. Op 18 april vlogen elf vogels noordoostwaarts, blijkbaar op weg naar hun broedgebied. *Kleine mantelmeeuwen* broedden weer op verschillende daken in Schiebroek en op vijf plaatsen kwamen weer *kokmeeuwen* tot broeden. Op de drijvende 'visdief eilandjes' broedden nu uitsluitend *kokmeeuwen*. In de Klappolder werden 49 bezette nesten geteld, (2020: 26) op de eilandjes in de Eendragtspolder nestelden 44 paar. (2021: 37). Andere kolonies waren er in de Groenzoom: 60- 70 nesten (in 2021: ca 60) in een nat pitrusveld en op de eilanden rond de roeibaan enkele honderden. Op een dak van het bedrijventerrein Oudeland werden alarmerende volwassen vogels en bedelende jongen gezien.

Geen enkele *visdief* slaagde er in een nest te maken op de speciaal door Rotta vervaardigde drijvende 'visdief eilandjes' in de Eendragtspolder. In 2021 en 2020 broedden er nog 7 respectievelijk 36. Tegen de tijd dat visdieven arriveerden uit Afrika waren de eilandjes al volledig bezet door *kokmeeuwen*. Wel hebben visdieven gebroed op de eilandjes rond de roeibaan en in de Groenzoom. In de Groenzoom is het afgelopen jaar een eilandje met schelpen geschikt gemaakt voor het broeden van visdieven. Het is spannend of ze hier een kans zullen krijgen van de *kokmeeuwen* die al in de directe omgeving broeden. Op verschillende daken waren sterke aanwijzingen tot broeden: op een dak bij het bedrijventerrein Weg en Land in Bergschenhoek (minstens een) en op een dak van een appartementengebouw in Hillegersberg. Hier hingen minstens vijftien alarmerende visdieven boven het dak waar juist werd geschilderd. Of er jongen werden grootgebracht is onduidelijk.

In het Koornmolengat broedden dit jaar minder *aalscholvers* dan ooit: er werden 51 (2021: 71) bezette nesten geteld, en er waren nog vier paren zonder nest aanwezig. Veel nestbomen waren geveld door de stormen in februari. In de Plas van Poot bij Zoetermeer werden 61 (2021: 45) bezette nesten geteld. Er broedden het afgelopen jaar weer *lepelaars* in de blauwe reigerkolonie in de Zevenhuizerplas, met zes nest indicerende waarnemingen op 26 maart, en in de Plas van Poot werden op 10 mei aanwijzingen voor een broedgeval gemeld. Er werden minder *roerdompen* gemeld: 807 (2021: 1309) uit 34 (2021: 41) km-hokken. Maar het aantal territoria was groter dan ooit: in het Bentwoud (5), de Groenzoom (1), langs de Zevenhuizerplas (1 á 2), in de Eendragtspolder in het Plasdrasgebied (3) en op de eilandjes langs de roeibaan (2). De *woudapen* waren weer bij de Zevenhuizerplas aanwezig. Op 12 mei werd het eerste exemplaar gezien, gevolgd door een paar plus een roepend mannetje vanaf 13 mei. Er werden twee broedgevallen gedocumenteerd, op ongeveer dezelfde plaats. Vanaf 25 juni werden de eerste uitgevlogen jongen waargenomen, met een maximum van vier getelde exemplaren op 30 juni. Vanaf 7 augustus werden drie nieuwe, net uitgevlogen juvenielen gezien. In de vroege ochtend van 1 september werd een roepend exemplaar door een recorder geregistreerd boven een tuin in Zevenhuizen.

Lepelaar en oeverzwaluw

Op minstens zes verschillende plaatsen hebben weer *oeverzwaluwen* gebroed. Beide betonnen wanden met nestholten, in de Wiebertjes en op de Vogeleilandjes in de Zevenhuizerplas waren bezet. Langs het Oeverpark aan de Zevenhuizerplas is een nieuwe wand geplaatst die bewoond werd. Andere kolonies hadden zich gevestigd op tijdelijk geschikte woningbouwlocaties in Waddinxveen en in de Boterdorpsche polder. Langs het tracé van de A16 vonden ca 40 paar *oeverzwaluwen* een geschikte nestlocatie. Er waren maar liefst vier (tijdelijk) bezette *ooievaars* nesten in het Rotta-gebied: langs de Kleihooft in de Groenzoom nestelde weer een paar *ooievaars*. Ze brachten dit jaar vier jongen groot en ook in het Plaswijckpark in Hillegersberg werd weer gebroed. Langs de Rotte waren twee paalnesten tijdelijk bezet door een paar.

Er werden zes territoria van de *havik* vastgesteld: twee in het Bentwoud, een op het land van Belofte, (Moerkapelle) twee langs de Zevenhuizerplas en een in de Rotte-

meren. In het Bentwoud werden vier paar *bruine kieken-dieven* geteld, en in het Hoge Bergse Bos werd eveneens een territorium vastgesteld.

Er werden vijf soorten uilen gezien: *ransuil*, *velduil*, *kerkuil*, *steenuil* en *bosuil*. De *velduil* werd slechts enkele malen gesignaleerd: in de Eendragtspolder, de Groenzoom, en de polder Achterof in Waddinxveen. De andere soorten waren broedvogels in het gebied. De *kleine bonte specht* werd tussen 14 februari en 26 maart vijfmaal in het Lage Bergse Bos gezien. Er werden meer waarnemingen van *ijsvogels* doorgegeven dan ooit: 789. (2021: 255). In de Groenzoom, bij de Zevenhuizerplas, het Bentwoud, het Gouwebos, de Klappolder- Zuid en in het Schiebroekse park waren aanwijzingen voor broedgevalen. In de Eendragtspolder werden een paar *slechtvalken* wel op de broedplaats van vorig jaar in een hoogspanningsmast gezien, maar tot broeden kwam het niet. Hoog op de hefbrug van Waddinxveen werden regelmatig slechtvalken gezien, maar ook hier bleef bewijs van een broedgeval uit.

Op twee plaatsen werden vanaf 18 mei tot 5 juli regelmatig twee zingende *grote karekieten* gehoord: in de Voorofsche Polder langs de Gouwe en rond de roeibaan in de Eendragtspolder. *Boomklevers* blijven als broedvogels sinds jaren beperkt tot het Lage Bergse Bos. Er waren veel minder waarnemingen van *grauwe vliegenvangers* vorig jaar: 22 en in 2021 nog 61. In het Bentwoud was één territorium aanwezig. *Nachtegalen* waren talrijker dan ooit: ze werden in 23 km-hokken waargenomen. (2021: in 15 km-hokken) Het Bentwoud blijft het belangrijkste bolwerk, in het Lage Bergse Bos en het Hoge Bergse Bos waren eveneens langdurig zingende vogels te horen. Het Bentwoud is ook voor de *roodborsttapuit* nog steeds het belangrijkste broedgebied, op andere plaatsen (de Zuidpolder bij Berkel en Rodenrijs, Klappolder-Zuid) waren er eveneens sterke aanwijzingen voor broeden. *Appelvinken* worden elk jaar vaker gezien. Het Bentwoud is nog steeds (vrijwel) de enige plaats waar ze jaarlijks broeden.

Winter- en trekvogels, dwaalgasten.

Wilde zwanen werden slechts tweemaal overvliegend gezien: op 12 februari en 2 december. In februari, november en december werden er *kleine zwanen* gezien, ook voor het merendeel overvliegende vogels. In de Zuidplaspolder en bij Moerkapelle betrof het foerageren-

Roodpootvalk © Garry Bakker

Reuzenster © Garry Bakker

de vogels. Een *rotgans* was kort aanwezig in de Eendragtspolder op 2 april. De bekende *toendrarietgans* met gebroken vleugel was nog steeds (sinds 23 juli 2017) het hele jaar door in de Eendragtspolder aanwezig in gezelschap van grauwe ganzen. Er werden overvliegende groepen gemeld in januari, oktober en november. De *roodhalsgans* die midden oktober enkele dagen in de Bergboezem gezien werd, bleek een geringde escape.

Van 8 januari tot 6 april was er in de Groenzoom een *nonnetje* aanwezig, vanaf 4 december werden er twee gezien. In de Eendragtspolder werd slechts een maal op 14 december een nonnetje waargenomen. Er was een waarneming van een *middelste zaagbek* op 30 oktober in de Eendragtspolder, twee overvliegende *grote zaagbekken* werden gemeld boven de Zevenhuizerplas op 29 januari en een vanaf de telpost Schravenwildertplas in Waddinxveen op 9 november. Op twee plaatsen werd een mannetje *witoogeend* gezien: op 22 januari in het Plasdrasgebied van de Eendragtspolder en van 23 tot 25 januari in de Groenzoom, waarschijnlijk betrof het hier dezelfde vogel. Een mannetje *ijseend* vertoonde zich op 26 januari in een groep kuifeenden in het Plasdrasgebied van de Eendragtspolder. Deze vogel werd eerder in de regio gezien: op 23 januari in de Vlaardingse Vlietlanden en op 7 januari in de Gaatkensplas te Barendrecht. Later werd hij teruggevonden op de Krabbeplas te Vlaardingen.

Een juveniele *kwartelkoning* kon op 5 en 6 september worden gefotografeerd in de Groenzoom. Van slechts een locatie, ook in de Groenzoom werd van 26 augustus tot 10 september een *porseleinhoen* gemeld. Op 4, 8, 9 maart (waarschijnlijk) en op 6 mei werden overvliegende *kraanvogels* gezien en/of gehoord. De grootste groep van elf vogels vloog op 8 maart oostwaarts.

Solitaire *kuifduikers* werden op 15 februari en 30 september gezien in de Eendragtspolder. *Geoorde futen* waren vanaf 20 maart tot 6 december regelmatig in de Groenzoom en in de Eendragtspolder aanwezig met maximaal vier exemplaren, maar er waren geen bewijzen voor broedgevallen. In de Zevenhuizerplas was op 16 maart

een groep van elf flamingo's aanwezig. De groep bestond uit (waarschijnlijk) vijf *flamingo's*, twee *Chileense flamingo's* en 4 kruisingen *flamingo x chileense flamingo*. De *flamingo's* zijn mogelijk wilde vogels afkomstig uit Zuid-Europa, de *Chileense flamingo's* zijn ontsnapte vogels of nakomelingen hiervan.

De roepjes van tenminste twee *morinelplevier*en werden in de vroege ochtend van 25 augustus door een geluidsrecorder geregistreerd boven een tuin in Zevenhuizen. In januari en maart en van juli- december pleisterden *goudplevier*en in ons werkgebied met een maximum van 370 op 25 maart in Polder de Wilde Veenen bij Moerkapelle. Van het begin van het jaar tot in maart en van september tot het einde van het jaar sliep een grote groep *wulpen* weer in de Groenzoom met een maximum van 500 vogels op 3 februari. Een *gestreepte strandloper* werd opgemerkt tussen een groep bontbekplevieren die op de eilandjes rond de roeibaan foerageerde. De vogel was hier van 21 tot 31 mei aanwezig.

Klapekster © Dick Hoek

Het aantal pleisterende en doortrekkende *dwergmeeuwen* was beduidend kleiner dan in 2021. Afgelopen jaar werden er maximaal zestien gezien (in 2021: 49). De eerste vogel werd twee weken later gezien (13 april) dan in 2021 en twee weken (4 mei) eerder waren ze weer verdwenen. Ook nu waren de Rottemeren, de Eendragtspolder, de Nieuwe Droogmaking bij Berkel en de Bergsche Plassen in trek. Daarentegen was het een topjaar voor doortrekkende en pleisterende sterns; er werden maar liefst zes soorten waargenomen. Twee *reuzenster*ns vlogen op 12 april en 8 mei noordoostwaarts en op 26 april pleisterde een vogel korte tijd op de eilandjes rond de roeibaan. Boven de Groenzoom werden op 13 augustus twee noordoostwaarts vliegende *lachster*ns waargenomen, die even later langdurig pleisterden in de Nieuwe Driemanspolder. Op 18 mei verbleef een groep van zeven *witwangster*ns rond de roeibaan in de Eendragtspolder. De dag daarop waren er nog twee (of twee andere) aanwezig. Spectaculair was in de avond van 23 mei de aanwezigheid van een nieuwe pleisterende groep van niet minder dan 19 vogels. Op 23 augustus werd op dezelfde plaats een *witvleugelster*n in adult zomerkleed geregistreerd. *Zwarte ster*ns waren weer geruime tijd aanwezig, vooral in de Rottemeren en de Eendragtspolder: 12 april werden de eerste voorjaarstrekkingen gezien, op 18 mei de laatste. In juli en augustus waren er ook nog enkele waarnemingen.

Dwergmeeuw in zomerkleed © Dick Hoek

De eerste *visdieven* arriveerden uit Afrika op 6 april, de laatste werd op 2 september gezien.

Vanaf 21 april tot 13 oktober werden maximaal 2 *kwakken* waargenomen, vooral in het populierenbosje langs de Zevenhuizerplas. Net als vorig jaar was er een *ralreiger* geruime tijd (9 juni- 23 juli) aanwezig, dit keer rond de Bergboezem. Honderden vogelaars hebben van dit fotogenieke dier kunnen genieten. Op verschillende plaatsen werden weer *koereigers* gezien. Op 21 april werd er boven het Bentwoud een groep van maar liefst 19 vogels oostwaarts vliegend waargenomen. Behalve de koereigers overnachtte kleine en grote zilverreigers weer in het Koornmolengat. Het gehele jaar waren *kleine zilverreigers* vooral in de Eendragtspolder aanwezig met maximaal zeven vogels. *Grote zilverreigers* zijn er nu het jaar rond met de meeste waarnemingen in januari en de minste in mei-juni. De eerste *purperreigers* voor 2022 vlogen noordwaarts op 13 april boven Waddinxveen en de Bergboezem. De laatste werd op 25 oktober gemeld.

De eerste doortrekkende *visarend* werd op 4 april gezien, de laatste op 12 oktober. Sinds 2013 worden vrijwel elk jaar overvliegende *zeearenden* gemeld. Het afgelopen jaar werden ze gezien op 9 januari boven de Groenzoom, 16 april boven Oud Verlaat en op 1 mei boven de Rottemeren. Waarnemingen van *rode wouwen* bleven beperkt: op 13 april vlogen er twee noordoostwaarts boven Ommoord. 21 mei werd er een gezien in het Hoge Bergse Bos en op 9 juli een bij Moerkapelle. Er werden slechts 2 *zwarte wouwen* gezien: op 21 april bij Waddinxveen zuidwestwaarts en op 2 juni boven het Hoge Bergse Bos zuidwaarts vliegend. Er werden beduidend minder *blauwe kiekendieven* gemeld (186) dan in 2021. (344) Drie *steppekiekendieven* werden waargenomen in het Bentwoud op 18 april, 30 september en 9 oktober. In de Voorofsche polder bij Waddinxveen werd er een gezien op 29 april. Noordoostwaarts trekkende *wespendieven* werden vanaf 15 mei tot 29 juni gesignaleerd. Zuidwaarts trekkende wespndieven, weer op weg naar Afrika werden van 18 augustus tot 12 september waargenomen.

Er werden drie meldingen van *draaihalzen* doorgegeven: op 22 april en 30 augustus uit het Bentwoud en op 22 april uit de Boterdorpsche polder – West. De invasie van juveniele *roodpootvalken* bleef ook in het Rotta-gebied niet onopgemerkt. Op 4 september foerageerde een exemplaar kortstondig in de Eendragtspolder. Dezelfde

waarnemer zag tijdens een verhitte fietstocht naar de gemelde eleonora's valk op 8 september in het Bentwoud een tweede exemplaar, dat hier tot 10 september aanwezig bleef. Op twee plaatsen werd een *klapekster* gezien: in het Lage Bergse Bos van 12 tot 16 februari en in het Bentwoud van 25 tot 29 september. *Wielewalen* werden vijfmaal waargenomen, waarschijnlijk uitsluitend doortrekkers. Er zijn twee waarnemingen uit het Lage Bergse Bos, twee uit het Bentwoud en een uit Schiebroek.

Jan van Gent © Garry Bakker

Er waren slechts drie waarnemingen van *zwarte mezen*: in januari, februari en oktober. *Boomleeuweriken* werden regelmatig gezien in februari en maart op verschillende plaatsen en van 10 september tot 27 oktober waren er enkele vogels aanwezig in de Zuidplaspolder bij een manege.

In het voorjaar werd een *fluit* gemeld in het Bentwoud, in de nazomer in het Gouwebos en in de Bleiswijkse Zoom en als nieuwe tuinsoort in Bleiswijk. *Bladkoningen* werden op verschillende plaatsen gezien vanaf 30 september, op 24 november de laatste in Bleiswijk. Er was nog een onzekere waarneming van 18 december uit Berkel en Rodenrijs. *Siberische tijftjaffen* werden op verschillende plaatsen gezien en gehoord in januari, november en december. Langs de Bergsche plassen was een vogel van 27 maart tot 16 april goed te zien en te horen. Een *waterrietzanger* was van 3 tot 5 augustus weer aanwezig in het Plasdrasgebied van de Eendragtspolder. Er werd afgelopen jaar slechts een maal een *graszanger* waargenomen: op 12 augustus in de Boterdorpsche polder -West.

Op 16 oktober werd een *grote pieper* gezien en gehoord tussen een groep graspiepers in de Groenzoom. Op basis van foto's werden zekere *roeken* alleen gezien op 22 april en 14 mei over het Bentwoud. Deze soort blijft redelijk zeldzaam, in en direct rond het Rotta-gebied is de soort geen broedvogel. De actieradius van de exemplaren in de wijde regio lijkt beperkt.

Goudvinken blijven schaars. In 2022 werden slechts zes waarnemingen bekend; meestal betrof het overvliegende vogels. Vijf *kruisbekken* vlogen op 3 juli over het Bentwoud. Van twee overvliegende *ijsgorzen* op 29 oktober boven de Groenzoom werd het geluid geregistreerd. Op 13 oktober werd een vrouwtje sneeuwgorz gezien bij Bleiswijk en op 12 november werd een vogel overvliegend gehoord bij Berkel. Overvliegende *ortolanen* werden 's nachts op 22 en 31 augustus (twee) d.m.v. een geluidsrecorder boven Zevenhuizen geregistreerd en op 13 en 14 september werd een *ortolaan* in de Zuidplaspolder gezien. Op 7 februari werd een *dwerggors* in een tuin in Pijnacker waargenomen. <<

Dit overzicht kon alleen tot stand komen dankzij de vele waarnemers die hun ervaringen wilden delen. Iedereen die dit overzicht mogelijk maakte: hartelijk dank! Garry Bakker, Cor Noorman, Hans Sanders en Maurice van Veen zorgden voor aanvullingen en verbeteringen bij een eerdere versie van dit artikel. In dit artikel is alleen aandacht besteed aan vogels. Op de website www.rotta-natuur.nl/ staat een verslag van alle overige soorten zoals planten, paddenstoelen, korstmossen, insecten enz.

Bronnen:

- Bakker, G., Elzerman, S.D. & De Baerdemaeker, A. 2023. Broedvogelinventarisatie Bentwoud 2022. Rapportnr. 478. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.
- De natuur in het Rotta-gebied in 2021, Aves Visum nummer 159. voorjaar 2021
- rotta.waarneming.nl

Chinese flamingo's en hybriden

Rotta Rangers en Kapoentjes

Ontdekken de natuur

Op zoek naar ontwakend lenteleven

Wat je kunt doen...

Haal in het Trefpunt de Lente/zomer zoekkaart en zoek alle soorten op in het bos, bij het water of gewoon in de buurt of in je tuin.

Neem een vergrootglas mee om ook de kleinste beestjes, zoals het springstaartje op de kleine foto, te kunnen bekijken.

Doe als een merel en draai eens losliggende blaadjes om. Het is ongelooflijk hoeveel levende beestjes je dan ziet.

Let ook eens op de vogels hoe ze zich – soms verliefd – naar elkaar gedragen!

En wist je dat...

- een specht in de broedtijd wel zo'n 8.000-12.000 keer met z'n snavel tegen een boom roffelt en toch geen hoofdpijn krijgt!
- en dat hij na het eten zijn wel 10 cm lange en plakkerige tong om zijn hersenen heen opslaat
- een koekoek haar ei legt in het nest van een andere vogel, bijvoorbeeld bij de kleine karekiet.
- veel vogels met één oog open en één oog dicht slapen, zodat ze de omgeving in de gaten kunnen houden.

Op **zaterdag 11 maart van 10 tot 12 uur** gaan de Rangers de Wilgwam bij het Trefpunt weer opknappen. Wel even aanmelden via jeugd@rotta-natuur.nl. Ga je net naar de basisschool, kom dan eens met je vader, moeder, opa of oma naar de Kapoentjes in het Trefpunt. Je bent van harte welkom!

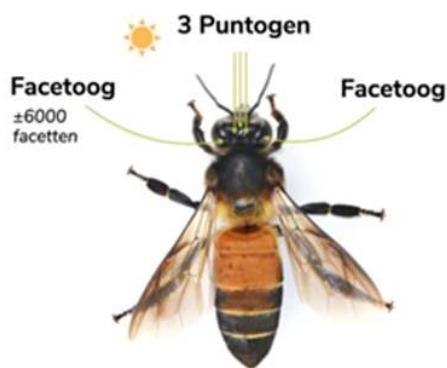

Bijdehand!

Arend Hoogeveen

Waar wij als mens geboren zijn met 2 ogen, heeft de bij 5 ogen! Namelijk 2 grote ogen aan de zijkant van hun kop, de facetogen. En 3 kleine oogjes bovenop hun kopje, aan de voorkant, de puntogen. Elk hebben ze eigen functies.

Door de vorm van de facetogen hebben bijen een erg breed gezichtsveld, zodat ze goed kunnen zien in welke bloem honing zit. In de facetogen zelf zitten gemiddeld maar liefst 6000 kleine oogjes (facetten) waarmee ze kleuren, vormen en bewegingen mee zien. Omtrekken kunnen ze dan weer niet scherp waarnemen, ongeveer 1/100 deel van wat de mens kan waarnemen. En de puntogen op hun kopje, zijn enkelvoudige ogen omdat ze elk 1 lens bevatten, net als wij. Hiermee meten zij de lichtintensiteit en nemen ze tijdens het vliegen de stand van de zon waar, zodat ze zich kunnen oriënteren.

Daarnaast heeft de bij heeft een superbrein, zo klein als een sesamzaadje.

Ondanks dat de brein van een honingbij zo klein is als een sesamzaadje (ongeveer 1 mm³), bestaat deze uit ongeveer een miljoen zenuwcellen (neuronen). Het bijenbrein heeft een ongelooflijke capaciteit om te leren en te onthouden. Zo kan het complexe berekeningen maken om te bepalen hoe ver ze moeten vliegen om efficiënt stuifmeel en nectar te verzamelen. Superhandig! De speurbijen geven dan de plaats en hoeveelheid van het drachtgebied aan door middel van een dansje.

Bron: Ben Hammerhof

Jonathan Leeuwis

De Rottmeren is een walhalla voor veel vogels, dat weten we natuurlijk allemaal. Maar, dat ik in mijn werk als boswachter van dit gebied ooit eens oog in oog zou staan met een heuse OEHOE, dat had ik nooit durven dromen!

Woensdagmiddag 18 januari rond half 1 was het de eer aan Maarten Hoek dat hij deze imposante uil voor het eerst in de kijker kreeg. Hij zette zijn waarneming op www.waarneming.nl, waarna het niet lang duurde voordat de eerste vogelaars de vogel ook vonden.

Wat een ongelooflijk gave vogel! Het is echt indrukwekkend als deze imposante vogel je diep aankijkt met zijn grote indringende oranje ogen! Met een spanwijdte tot 1,8 meter is de oehoe de grootste uil van Europa. Op de kop steken twee oorpluimen van acht centimeter statig omhoog. Op de borst zie je een prachtig verfijnde bruine tekeningen en onderaan de poten is de uil bewapend met klauwen die zo groot zijn als je pink! Bruikbaar gereedschap, dat zonder probleem een vos, kat of andere vogels als diner oppakken.

De laatste jaren maakt deze uil, die voorheen - pas sinds 1997 - alleen in Limburg en Overijssel broedde, een gigantische opmars. In totaal broeden er nu zo'n 42 paartjes. De kans is groot dat de oehoe in het Lage Bergse Bos een wilde vogel is, op zoek naar een nieuw territorium. Maar de oehoe is erg ook geliefd bij valkeniers en dierentuinen. Het is dus ook niet ondenkbaar dat er ergens per ongeluk een kooitje open is blijven staan.

Wild of ontsnapt, zowel voor de toegesnelde vogelaars als voorbijkomende recreanten was de ontmoeting met deze imposante uil een prachtige ervaring die nog lang op mijn netvlies zal blijven staan! <<

Ruimtelijke Ontwikkelingen in de Noordrand

Jaap van Lien

Na een relatief stille periode zijn er weer wat nieuwe ontwikkelingen te melden. Er gebeurt weer wat! Een kort overzicht van de actualiteiten.

Wilderszijde/Park de Polder

Zoals eerder gemeld wordt er in Wilderszijde door de gemeente vooral gewerkt aan de voorbereiding van de komende bouw. Delen van de polder, grenzend aan het nieuwe stukje natuur in Wilderszijde, worden flink opgehoogd. Als afscheiding van dit gebiedje van het in de toekomst te bebouwen gedeelte wordt een smalle sloot tussen beide delen verbreed tot ongeveer 8 meter. De sloot krijgt ook een functie als hoofdwatgang in het watersysteem van de polder. Omdat er snel begonnen moest worden met de werkzaamheden, is het riet in het bouwgedeelte kort geleden gemaaid zodat er bij de verdere bezigheden geen schade voor vogels ontstaat. Het zal wel een ander beeld opleveren omdat het bouwdeel ook opgehoogd gaat worden. Doordat er ook in de directe omgeving heel veel onderhoud en kaalslag is gepleegd, blijft er alleen in het natuurdeel oud riet over. Hopelijk komt het riet rondom weer terug en wordt de situatie volgend jaar weer beter. Omdat er nog meer verandert aan de waterhuishouding moet er in de toegangsroute naar het gebied een duiker aangelegd worden wat leidt tot extra graafwerk. De toegang wordt nu definitief een half verhard pad vanaf het fietspad naar het natuurgebied. De sloten rondom krijgen een natuurvriendelijke oever en het gebiedje als totaal krijgt langzamerhand de uiteindelijke vorm.

Scheidingsloot tussen Wilderszijde en natuurgebied
© Jaap van Lien

Triangelpark

Het college van B&W heeft een nadere uitwerking gegeven van het coalitieakkoord dat vorig jaar bereikt werd. In hoofdstuk 7 'Kwaliteit van de Leefomgeving' wordt ten

aanzien van het Triangelpark aangegeven dat uitvoering van het plan in 2024 plaatsgevonden moet hebben. Planvorming 1e halfjaar 2023 en uitvoering in 2023 en 2024. Dat is uiteraard goed nieuws. Nu de reële uitvoering nog! Inmiddels wordt er door de Groene Boog hard gewerkt aan de fietstunnel onder de N209 die het Triangel Park moet verbinden met Park de Polder en daarmee met de nieuwe woonwijk Wilderszijde. Via de nieuwe tunnel kun je in de toekomst langs het fietspad dat naast de snelweg wordt aangelegd vanuit de woonwijk heel snel het Lage Bergse Bos bereiken. Al wandelend kan dat natuurlijk ook. Voor de recreatieve mogelijkheden van de toekomstige bewoners wordt dit een belangrijke verbinding! Die verbinding komt er, nu nog een mooi natuurlijk park eromheen!

A16 Rotterdam

De opmerkende toeschouwer ziet dat de snelweg steeds meer vorm krijgt. Als belanghebbende natuurminnaar kijk je dan natuurlijk naar de aanpassingen die nodig zijn om flora en fauna zoveel mogelijk te herstellen, waar mogelijk te verbeteren en zo min mogelijk te hinderen. Een opmerkelijk onderdeel daarvan is dan de bouw van het recreaduct tussen Schiebroekse Park en Vlinderstrik. De bouw vordert snel en hoe het gaat worden is duidelijk zichtbaar. Een andere belangrijke verbinding is een brede watgang onder de nieuwe snelweg die de beide delen van het toekomstige Triangelpark met elkaar verbindt. Die watgang ligt er intussen en heeft ook een droge strook waar kleine dieren gebruik van kunnen maken. Verder zijn er op verschillende plekken bomen geplant: langs de verlengde Oude Bovendijk en ook langs de Schieveense Dijk, de parallelweg langs de A13. Het gaat vooral om grauwe abelen met een flinke maat. Afwachten natuurlijk of ze goed aanslaan maar in ieder geval een mooi begin!

Rottezoom

Bij de Rottezoom, het gebied langs de Rotte tussen de A12 en het Bentwoud, ligt het allemaal wat anders. Ook dat moet in de toekomst een belangrijke ecologische verbinding worden tussen het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud. Het gebied wordt niet met name genoemd in de uitwerking van het coalitieakkoord. Wel wordt er gemeld dat de gewenste ecologische verbindingen, waaronder dus ook deze, opgenomen gaan worden in de nog vast te stellen Groenblauwe Leefomgevingsvisie.

De Polder 140 Morgen vanaf de Hollevoeter brug.
© Arend Hoogveen

Intussen werd in een vergadering van de raadscommissie Ruimte van Lansingerland, unaniem vastgesteld dat de Rottezoom groen moet blijven. Dat betekent dus niet dat er direct begonnen wordt aan het opstellen en uitvoeren van plannen voor dat gebied. Wel opname dus in de genoemde leefomgevingsvisie.

Intussen wordt er door projectontwikkelaar Dura Vermeer samen met KuyperCompagnons als adviseur, gewerkt aan een plan dat aanvaardbaar voor de gemeente zou moeten zijn. Een plan met dure huizen in een groen/blauwe omgeving die een deel van de Rottezoom (± 150 ha.) in een wijk zou veranderen. Heel royaal opgezet en heel duur ongetwijfeld, maar niet de ruime ecologische verbinding die wij nastreven. Wij hebben, samen met de Belangenvereniging Kruisweg, kennis genomen van de ideeën en er onze mening over gegeven. Die kwam er op neer dat het voorgestelde model werd afgewezen.

Inmiddels hebben wij onze mening op papier gezet en per brief aan het College van B&W Lansingerland, het College van Gedeputeerde Staten Zuid-Holland, het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren en de Directie van Staatsbosbeheer Zuid-Holland verzonden. Zoals je in onderstaand kader kunt lezen, hebben we onze boodschap aan de verschillende bestuurders kernachtig in die brieven verwoord, <<

Zoals u weet voert momenteel een projectontwikkelaar/landschapsarchitect, in opdracht van een drietal aldaar bedrijf voerende agrariërs, een verkenning uit naar mogelijkheden voor woningbouw in de Polder 140 Morgen in Lansingerland, lokaal bekend als De Rottezoom.

Natuur- en Vogelwacht Rotta maakt zich ernstig zorgen over deze ontwikkeling. Lansingerland is onderdeel van de Metropoolregio Den Haag Rotterdam, de dichtstbevolkte regio (2,4 miljoen inwoners) in Nederland. Met de reeds expanderende woningbouwplannen in Lansingerland (Wilderszijde en mogelijk Bleizo West), in Zuidplas (Vijfde Dorp) en andere buurgemeenten in deze omgeving, zal de druk op de openbare blauwgroene ruimte alleen maar toenemen.

Elke vorm van bebouwing (stenen/beton) in de Rottezoom zal, hoe je het ook went ook keert, voor een beperkt aantal mensen (woon)uitkomst bieden, terwijl er een onevenredig grote aanslag wordt gepleegd op de nu al schaarse groenblauwe ruimte in het Landschapspark Zuidvleugel. De biotoop voor flora, fauna en voor mensen wordt daarmee schraler. Met andere woorden, de leefbaarheid komt steeds meer onder druk te staan in dit deel van de Metropoolregio Den Haag Rotterdam.

Wij zijn dan ook van mening dat woningbouw in de Rottezoom niet past en dat dit gebied dient te worden ingericht als ecologische verbindingzone/recreatieverbinding tussen het Landschapspark De Rotte en het natuur- en recreatiegebied Bentwoud.

Wij doen een dringend beroep op u om te voorkomen dat er in de Rottezoom woningen worden gebouwd en vragen u daarnaast bestuurlijk een ontwikkeling in gang te zetten om een effectieve ecologische/recreatieve verbindingzone aldaar te kunnen realiseren.

In de bijgevoegde notitie 'Groenblauwe Rottezoom' van Natuur- en Vogelwacht Rotta hebben wij ons standpunt nader onderbouwd en beschrijven we een aantal opties op welke wijze in de Rottezoom een ecologische verbindingzone zou kunnen worden ingericht.

De notitie 'Groenblauwe Rottezoom' kun je vinden op onze website www.rotta-natuur.nl

De mens maakt deel uit van de natuur, en dus is hij onderworpen aan het causale netwerk van die natuur. Niets in de natuur kan er zomaar in het wilde weg voor kiezen om een of andere handeling in gang te zetten, ook wij mensen niet. Zo iets als een rijk binnen een rijk kan niet bestaan!

Bento Spinoza,
Nederlands filosoof 1632-1677

De meest aansprekende vogelgebieden in Nederland

Op de website Birdingplaces.eu staan meer dan 5.000 vogelkijkgebieden in Europa die door vogelkenners tot in detail werden beschreven. En bijna 800 gebieden in Nederland. Wat vinden vogelaars de 9 meest aansprekende vogelgebieden van Nederland?

De top wordt gedomineerd door natte gebieden. Is het omdat vogels kijken er gemakkelijker is door het vrije zicht? Is het omdat er meer soorten te zien zijn? Of is het omdat Nederland als deltaland nou eenmaal veel wetlands heeft? Dat weten we niet!

De Groene Jonker

Bij Zevenhoven lag ooit 107 hectare landbouwgrond. Die 107 hectare is getransformeerd tot een prachtig natuurgebied. Er zijn een vijver, rietkragen en graslanden, waardoor een vogelparadijs is ontstaan dat vogelaars van heinde en verre trekt vanwege de vele moeras- en weidevogels. Denk aan steltkluten, geoorde futen en zelfs het schuwe porseleinhoen. In het voorjaar klinken er verrukkelijke geluiden uit het moeras, zoals van de snor en de blauwborst.

Oostvaarderplassen

Niet voor niets keerde de zeearend hier het eerst terug in Nederland. Spetterend natuurgebied van 6.000 hectare. De moerassen, rietkragen, open vlaktes en waterplassen zorgen voor een verbazingwekkende verscheidenheid aan vogels. Met de zeearend dus als boegbeeld.

De Slufter

De Slufter op Texel is een unieke kwelder die in open verbinding staat met de zee. Het heeft een bijzondere vegetatie en is een veilige haven voor broedende of overwinterende vogels en een rustplek bij vloed. Bij de Slufter kun je geweldig vogels kijken, in alle seizoenen: watervogels, steltlopers, roofvogels, maar ook allerlei zangvogels. In de winterperiode is het een plek met kans op de strandleeuwerik.

Marker Wadden

Zo nieuw en toch al met stip in de Top 9. De nieuwe natuur op deze eilanden (die zijn aangelegd met zand, klei en slib uit het Markermeer) trekt duizenden vogels aan. Een paradijs voor vissen en vogels en een heerlijke plek om vogels te kijken. Er broeden honderden visdiefjes en kluten. En de baardmannetjes vliegen je er om de oren.

De Mokbaai

Nog een plek op Texel in de Top 9. Deze landinwaarts gelegen kwelder met hogere en lagere delen trekt bij vloed veel verschillende soorten vogels op de hogere delen van het gebied. Vooral in tijden van vogeltrek gaat het om enorme groepen vogels, zoals allerlei steltlopers en watervogels.

Ezumakeeg

Topgebied in Nationaal Park Lauwersmeer. Rust en ruimte, een grote diversiteit aan vogels en goede vogelkijkhutten en uitkijpunten. Een bezoek in de namiddag is het beste vanwege de stand van de zon.

Fochteloërveen

Prachtig natuurgebied van 2.500 hectare op de grens van Friesland en Drenthe. Een van de best bewaarde hoogveengebieden van Nederland. Populair bij vogelaars omdat er enkele soorten voorkomen die op andere plekken in Nederland moeilijk te zien zijn zoals paapje, grauwe klauwier en kraanvogel. In de coronatijd enigszins overlopen door recreanten. Blijf op de paden is en blijft het devies.

Zuidpier IJmuiden

1.000 meter lange pier die ver de Noordzee in steekt waar je vooral in de trekperiode regelmatig voor verrassingen komt te staan. De pier is extra interessant na zware herfststormen, dan zijn hier zeevogels te zien als alk, zeekoet, zwarte zee-eend en jan-van-gent.

Hardenhoek

Een van de beste gebieden om vogels te kijken in Nationaal Park de Biesbosch. Altijd veel steltlopers, lepelaars en eenden te zien. Maar ook verreweg de beste plek in Nederland om zowel zeearend als visarend te zien.

Algemene Ledenvergadering 2023

Natuurcentrum Trefpunt Rotta - dinsdag 28 maart 20.00 uur

Zoals gebruikelijk vullen we voor de pauze de ledenavond in maart met de verplichte Algemene Ledenvergadering, je bent van harte welkom.

Alle stukken, zoals de agenda, het (financiële) jaarverslag en het verslag van de kascommissie staan keurig gerangschikt op onze website

<https://rotta-natuur.nl/over-ons/documenten/>

PAUZE

Na de pauze gaan we iets ludieks doen. Laat je verrassen, volgens het bestuur word je er zeker een stuk (natuur)wijzer van!

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP
DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor grootschalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie en/of stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstoffilters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPIJTEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 133 roodpootvalk © Chris van Rijswijk

MB 134 vink © Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

MB 133 roodpootvalk

Elke vogelaar is tegenwoordig een vogelfotograaf. Misschien is dat iets te stellig geformuleerd, maar het klopt dat de meeste vogelaars tegenwoordig een camera bij zich hebben in het veld. Dat zorgt ervoor dat er meer waarnemingen goed worden geregistreerd. De keerzijde is dat er veel vogelaars/vogelfotografen afkomen op een melding van een bijzondere vogel en dat dit niet altijd in het belang van de vogel is. Soms lijkt de vogel er niet onder te lijden. Zo had deze roodpootvalk weinig last van zijn vele dagelijkse bezoekers. Hij verbleef dagen op dezelfde plek in Rhoon en liet zich fantastisch van dichtbij

bekijken terwijl hij de ene na de andere prooi ving. Roodpootvalk dus, een Oost-Europeaan.

MB134 vink

De vink is een prachtige vogel. Kijk die kleuren eens. En heb je een vink wel eens horen zingen? Dat klinkt net zo mooi als hij er uitziet. Mooier zelfs! De vink op de foto haalt de meest vreemde toeren uit om te badderen. Dat is nodig om de conditie van de veren optimaal te houden. Verder wil ik diegene die de moeite neemt zijn of haar tuinvogels een beetje bij te voeren hartelijk groeten.

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl

MB 135 © Chris van Rijswijk

MB 136 © Chris van Rijswijk